

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
KOLMEKÜMNE SEITSMENDA ISTUNGI
PROTOKOLL**

Jänedal

18. septembril 2008

Kohalviibijad

KHNI liikmed: **Märt Rask**, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Henn Jõks, riigikohtunik
Andra Pärsimägi, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Norman Aas, riigi peaprokurör
Meelis Eerik, Harju Maakohtu kohtunik
Tiina Pappel, Tallinna Halduskohtu kohtunik
Urmas Reinola, Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik, asendusliige
Kersti Kerstna-Vaks, Tartu Maakohtu kohtunik, asendusliige
Nele Parrest, õiguskantsleri esindaja

Teised osalejad:

Villem Lapimaa, Tallinna Halduskohtu esimees
Donald Kiidjärv, Tartu Maakohtu esimees
Rubo Kikerpill, Pärnu Maakohtu esimees
Pavel Gontšarov, Viru Maakohtu esimees
Mari -Liis Lipstok, Riigikohtu esimehe abi
Marko Aavik, Justiitsministeeriumi asekanstler
Kristel Voltenberg, advokatuuri kanstler
Maris Järv, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Taivo Kitsing, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse nõunik
Timo Ligi, Justiitsministeeriumi lepinguline konsultant
Külli Luha, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna õigusloome ja arenduse talituse referent
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna järelevalve ja õigusteeninduse referent

Juhatas

Protokollis

Märt Rask, Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Kristel Laurson, Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna järelevalve ja õigusteeninduse referent

Algus 11.00

Lõpp 16.55

Päevakord:

1. 23. mai .2008 protokollu kinnitamine;
2. 2009 aasta eelarve hetkeseis;
3. 2008 I poolaasta statistika;
4. Informatsioon ühise kokkuleppe protokollide täitmisest;
5. Statistika metoodika;
6. Tsiviil- ja halduskohtumenetluse koormuspunktid;
7. Muud teemad.

1. 23. mai 2008 protokollu kinnitamine

Rask esitab oma sõnavõtu kohta kirjalikud parandused. KHNI liikmed protokollu kinnitamisele vastu ei vaidle.

2. 2009 aasta eelarve hetkeseis

Aavik – tänane seis on kohtutele suhteliselt positiivne. Kui mõni nädal tagasi oli oht, et eelarvet vähendatakse 15-20 miljonit krooni, siis nüüd on seis selline, et eelarve jääb selliseks nagu 2008 aasta eelarve on peale kärpeid.

Praegu käib täie hooga maksekäsu ja kohtutele kasuliku infosüsteemi väljatöötamine. See nõuab teatud finantsvahendeid ning pikemas perspektiivis on sellest palju kasu. Ka 2010 tuleb raske eelarve aasta, oleks kasulik kui tekiks infosüsteem, mis aitab koormuse vähendamisele kaasa. Lisaks aitab koormuse vähendamisele kaasa katkematus kriminaalmenetluses ning muud kohtumõistmist toetavad vahendid – nr sünkroontõlge, istungite salvestamise tehnoloogia. Kohtute eelarve 2009 aastal eelduslikult ei vähene, küll aga on vaja raha paigutus väga korralikult läbi mõelda. Samas – eelarvet ei ole enne, kui Riigikogu oma sõna ütleb.

Eerik – kas Justiitsministeerium on mõelnud sellele, kuidas ja kas avalikkusele selgitada, et kitsas eelarve toob kaasa näiteks menetluse pikenedamise?

Aavik – seda on eelarveläbirääkimiste käigus kommenteeritud väljapoole. Kui sellised kärped tulevad, ei ole võimalik õigusemõistmist tagada. Selle tõttu ongi välja kujunenud see, et eelarve jääb eelmise aasta tasemele. Kuidas eelarve ümber struktureeritakse, see ei ole ministeeriumi teha.

Eerik – mul on mure kohtu maine pärast. Kas selles plaanis avalikkusega suheldakse?

Aavik – eelarve kogumaht ei muutu. Kui kohus otsustab, et koondab pressiesindaja, siis seda kommenteerib avalikkusele kohus ise. Meie pressiesindajaid koondada ei saa, meie võime vaid teha ettepanekuid, et kohtu esimehe abi ja pressiesindaja ametikoht näiteks ühendada, aga see on ka meie poolt kõik.

Rask – siin toodi välja sünkroontõlge ja salvestustehnika. See aitab pikemas perspektiivis kindlasti tööjõudu kokku hoida, aga kui pika aja jooksul saab I ja II aste vastavalt varustatud? Riigikohtus tõmbasime selle investeeringu maha.

Kitsing – suurusjärgus 5 miljonit krooni, millega saame katta poole aasta jooksul kolmandiku kohtusaalidest heli- ja salvestustarkvaraga, see on 40 saali 120-st. Kõige pakilisem vajadus on kriminaalprotsessis. Teiste riikide kogemus näitab, et tekstiprotokollide koostamise osakaal ja vajadus väheneb sellevõrra. Esimene otsene efekt on see, et menetlusosaliste ajakulu kohtusaalis väheneb. Menetlus salvestatakse, lisaks hoitakse menetlusaega kokku sünkroontõlkega. Väga selget töö kokkuhoidu välja arvatud ei ole.

Rask – kas see kõik on plaanis aastal 2009?

Aavik – jah.

Pappel – kas olemasolevad tõlgid suudavad sünkroontõlget teha? Praegused tõlgid ilma täiendõppeta seda kindlasti võimelised tegema ei ole.

Kitsing – põhirõhk läheb salvestamise funktsionaalsuse loomisele. Harju Maakohtus tegelevad pooled tõlgid sünkroontõlkega, neil on oma programm. Eesti-vene suunal probleeme ei ole, küll aga muude keeltega, kus kohus tõlgid palkama peab. Harju Maakohtu näitel saavad järeltõlget teinud tõlgid sünkroontõlkega hakkama.

Gontšarov – Virumaal oleks sünkroontõlkega väga suur probleem, see on ikka kõrgem pilotaaž. Meil peab tsiviilkohtumenetluses alati tõlk olema.

Kitsing – Viru Maakohtul on selletõttu ka kõige rohkem võita, kuna seal on nii suur tõlgivajadus.

Aavik – kui on probleem, tuleb paremad tõlgid tööle võtta.

Pappel – ka sünkroontõlke turg on väike ja seda ei õpetata ülikoolis kõigile.

Rask – ilmselt ei pea Pärnu Maakohtus kõik saalid olema tõlkevõimalusega, küll aga Narva Maakohtus. Kas sellised tõlkimisvajaduse andmed on kaardistatud?

Kui võtame selge sihi, et kõik istungid salvestatakse, siis viie miljoniga seda ära ei tee. Kas on kaardistatud erinevate kohtute salvestusvajadused?

Kitsing – varasema piloodi käigus on varustatud kaheksa saali sellise tehnikaga. Spetsiaaltarkvara ei olegi igasse saali vajalik. Seal saaks vabavara või diktofonil põhineva salvestuse teha. Spetsiaaltarkvara annab võimaluse hiljem kirjaliku ja suulise protokolliga omavahel ühendada.

Aavik – tõlkevajadused on suuremad Virumaal ja Harjumaal, sellele vastavalt on tõlketehnikat vajalikum sinna hankida.

Mõte on selline, et igal pool, kus toimub võistlev kriminaalmenetlus, on rohkem saale vajaliku salvestustehnoloogiaga varustatud.

Rask – millal jõuab Eestisse see etapp, kus paberprotokollid enam ei ole? Kas saab öelda aastanumbri?

Aavik – see on kaugem mõte, praegu on aega vara paika panna. Kõik sõltub sellest, kuidas kohtud selle rakenduse vastu võtavad.

Rask – see rakendus on oluliselt kallim kui tavaprotokoll. Efekt tuleb alles oluliselt hiljem.

Aavik – sünkroontõlke efekt tuleb kohe

Pappel – aga tõlgi kulud tuleb kohtul endal katta?

Kitsing – järeltõlkele kulub rohkem aega, seega ka rohkem tõlke.

Aavik – täna kestab tõlgiga istung kolm tundi, sama istung kestaks sünkroontõlkega poolteist tundi.

Rask – selle idee vastu ei ole keegi KHNi liikmetest. Kindlasti oleks mõistlik, kui nägemus pannakse kirja, mõeldakse läbi, kaardistatakse vajadus. Lisaks peab läbi arutama võimalused, kuidas protokoll apellatsiooniga ja kassatsiooniga kaasa läheb. Kas on andmebaas, kust saab selle kätte või läheb salvestus toimikuga kaasa.

Kitsing – selle peaks tagama e-toimik.

Rask – palun esitage kontseptsioon järgmisel istungil.

Aavik – nõus.

3. 2008 I poolaasta statistika

Luha teeb presentatsiooni.

2008 I pa statistika

2008 I pa statistika
ülevaade

Rask – keskmised menetlusajad igas liigis on pikenenud, see on probleem.

Mis puutub andmekvaliteeti, siis peame sisuliselt analüüsima, miks andmekvaliteet on selline nagu ta on. Kas need probleemid on kõrvaldatavad? Kas saab teha nii, et me sellest probleemist enam järgmine kord rääkima ei pea?

Aavik – minule on menetlustähtaegade pikenemine ootuspärane uudis ja ma olen sellega ka rahul. Kui menetlusaeg pikeneb, siis see näitab, et kohtud on massiliselt lahendanud ära asju, mis on kaua seisnud. See näitab, et kohus tegeleb probleemide kõrvaldamisega. Statistikkasse toob see lahenduse hiljem – aastase nihkega.

Rask – 2008 aasta vanad asjad tulevad vana asjana kirja ka aastal 2011. Ja kui nad kuhjuvad, siis vananevad asjad kiiremini kui neid lahendada jõutakse. Siin on tarvis mingi mõistlik kompromiss leida. Hullud on sellised lood, kus isik on vahi all juba aastaid, samas kohtunik on näiteks surnud või pensionile jäänud ja isik on jätkuvalt vahi all. Kohtusüsteemi autoriteedi määravad need üksikud tõrvatilgad. Statistika peaks ka dünaamiliselt näitama, mis on ohud. Seda peame statistika metoodika juures arutama.

Esitatud järelduste pinnalt võiksid esimehed avaldada arvamust, mida ette võtta.

Luha – kui me statistika kohtujuhtidele laiali saatsime, siis kommentaarid olid sellised, et asjad on muutunud keerulisemaks ning võtavad kauem aega ja menetlusosalised ei taha väga kohtus käia.

Rask – leian, et need Külli väljatoodud probleemid on vaja läbi arutada.

Luha – see ei ole niivõrd kohtuesimeeste kui andmesisestajate teema.

Kiidjärv – nõustun sellega, et kui neid probleeme vaadata, siis need ei puuduta absoluutselt kohtuniku igapäevatööd, see on kantselei töö. Küsimus on selles, kuidas saada asi niikaugemale, et kantseleipool tuleks järele ja saaks enda ülesandest aru. Lisaks teeb asja keerulisemaks see, et kantselei allub kohtudirektorile. Kui me ei suuda teineteisest aru saada, siis ei saa ka kantselei juhataja midagi aru ega suuda ka piirkondlikke kohtumaju korralikult tööle panna.

KISi täitmise kokkulepetest meelevaldse kinnipidamise punkti juures märgin, et kohtu esimees on kokku leppinud küll, aga kantseleid teevad siiski, mida ise tahavad.

Kantselei juhatajad ootavad ministri poolt rohkem järelevalvet, kuna kõik andmed sinna jõuavad. Kui oleks pidev märkuste tegemine, siis saaks asjad korda. Tuleb kogu aeg selgitada, et täitmine on vajalik, siis hakkavad nad rohkem tähelepanu pöörama. Kohtunikel selles osas midagi teha ei ole.

Kõik nimetatud probleemid on täiesti lahendatavad. Rohkem on vaja suhelda ja konsulteerida. Üle jõu käivat ei ole midagi.

Aavik – ministri poolt on igati valmis toetama.

Gontšarov – need Külli väljatoodud probleemid on kõik pigem kohtudirektori pädevuses, mis muidugi ei tähenda, et kohtu esimees ei peaks näppu pulsil hoidma. Mis puudutab väidet, et kui saabub vähem asju, siis ka lahendatakse vähem asju, siis see juhtus alles esimest korda. 2007 aastal saabusid masshagid. Siis olid kohtunikud ja muu ressurss niimoodi mobiliseeritud, et lahendasime 2007 aasta ja 2008 esimese poolaastaga kõik korraga ära, ennekõike tagaseljaotsustega kirjalikus menetluses.

Jõudsime alles nüüd tavapärasesse olekusse tagasi. Praegu lahendame jätkuvalt 40 % rohkem asju kui saabub.

Luha – nõus, viru Maakohtus on progress kõige nähtavam.

Gontšarov – väärteloasjad on kaks korda kasvanud ja võivad sama kaua aega võtta kui kriminaalasjad. Menetlustähtaegadest niipalju, et need on meil kõige suuremad. See tähendab, et vanu asju on sel ajaperioodil lahendatud.

Aavik – menetlustähtajaga on ohtlik survestada, parem oleks tööjõudlusega survestada.

Luha – kui lahendatud asjade arv on suurem kui sissetulnud asjade arv, siis on tööjõudlus suurenenud.

Gontšarov – ma pole enamusi väljatoodud probleeme viimasel ajal üldse kuulnud. Olen kuulnud seda, et kui kriminaalkohtunikud teevad venekeelse lahendi, siis eestikeelse lahendi tekkimine võtab aega. Aga muude osas on kohtudirektor väga nõudlik ja karm olnud, nii et KISi täitmisega ei tohiks enam probleeme olla.

Aavik – poole aastaga on üks kõige probleemsem kohus tõusnud kõige tublimaks. See näitab head esimehe ja kohtudirektori koostööd.

Kikerpill – KIS on olnud ikka epohhiloova tähendusega. Need väljatoodud probleemid on kõik seotud kasvuraskustega. Ma ei leia, et see on suur probleem, millesse me siin takerduma peaksime. See peaks olema lahendatav kohtudirektori ja kantseleide poolt. Aja jooksul inimesed õpivad.

Annaksin Justiitsministeeriumi meeskonnale 7 kümnepallisüsteemis programmi arendamise eest. Kahjuks ei ole veel kõiki väljakuulutatud lahendusi tekkinud, ootame neid.

Aas – KISiga ei ole seotud vaid formaalse sisestamise protseduur, vaid ka sisulised küsimused, seega on kohtuniku roll tähtis. Läbi KISi saavad avalikuks määrused, mis tegelikult ei tohiks avalikuks minna. Ministeeriumi poolt asja uurides tuli välja, et nad ei saa otseselt midagi teha, sest kas määrus on avalik või mitte, otsustab kohus.

Seega lisaks statistilistele probleemidele on KISi täitmine seotud ka õigustega ja kohtuniku suurem kontroll oleks vajalik.

Pappel – KISiga seoses tekkis ka minul üks probleem. Otsisin advokaadiga seotud kohtuistungiaegu, KISi alusel olid november ja detsember tühjad, kuid talle oli tegelikult istungeid määratud. Seega KISi täitmisega on probleeme küll.

Aavik – hea, et see teema välja tuli. Esindajate osas ei ole veel auditit tehtud. Saame nüüd sellele eraldi tähelepanu pöörata.

Eerik – meil KISi täitmist kontrollitakse. Vigu leiame, aga töö käib. Isiklikult tahaksin tähelepanu pöörata maksekäsmenetluste üleminekule hagimenetluseks. Neid läheb palju üle, kas neid arvestatakse statistikas?

Luha – töökoormusstatistikas lähevad need arvesse.

Eerik – kas ministeeriumi poolt vaadates olete olukorraga rahul?

Luha – 1,2 kohtuotsust on statistikas igal tööpäeval. Kui need on pikad ja rasked lahendid, siis on see täiesti normaalne, kui me selle kriteeriumi normaalseks loeme.

Aavik – oleme üldjoontes rahul, aga ootused olid suuremad.

Lapimaa – KISi probleemid lahendab kohtudirektori soorituskokkulepe. Nemad peavad tagama, et probleemid lahendatud oleksid. tulemustasu on kõige lihtsam hoob probleemide lahendamiseks.

Meie Tamaraga teostame ka ise kontrolli KISi täitmise üle, samas meie asjade arv on muidugi palju väiksem kui tsiviilasjade arv.

Menetlusaeg on vähenenud just Tallinna kohtu arvelt, see on hea.

Parrest – ka sisuline õigusloomeline panus on oluline. Tegelikult statistika võib-olla mõnede küsimustele vastust ei anna. Kas ministeerium peab ka mingit paralleelstatistikat osades küsimustes? Näiteks väärtelos on juriidilised isikud eraldi välja toodud kuid kriminaalasjades mitte. Kas ministeeriumis on põhimõtteliselt detailset statistikat?

Luha – KISi sisestatakse palju, kõiki andmeid on võimalik kasutada ja analüüsida. Meie oleme teinud ennekõike töökoormusstatistika analüüsi. Aga kõik on võimalik ja õigusloometalitused seda kõike ka teevad.

Parrest – praegu on Tartu ja Tallinna halduskohtute koormus võrdne, Tartu oma aga kindlasti kasvab Viru Vanglaga seoses.

Aavik – eelmisel reedel ma nägin vangide vaidemenetluse statistikat, selline statistika on meil olemas. Oodatud efekti esmapilgul ei ole, aga see oli vaid esmapilk.

KHNI liikmed võtavad statistika teadmiseks.

4. Informatsioon ühise kokkuleppe protokollide täitmisest

Kitsing teeb sissejuhatuse.

ühise kokkuleppe
protokollide täitmise info

Kitsing – 2008 aastaks kujuneb kohtute personalikulu 117 miljonit krooni. Ühiste kokkulepete maht oli 5 miljonit. Kohtud oskavad paremini öelda, mis kasu neil sellest rahast olnud on.

Menetluskulud ühe asja kohta on väiksemaks läinud.

Kogu eelarvestamise protsess peaks tulevikus minema tulemuspõhisele tasustamisele. Näen protsessi positiivsena kuigi mastaap on väike.

Täitmine oli keskmiselt 70%, avansiliselt eraldati 50%. Sel aastal pidime veel eraldama 2,2, tegelikult on see summa 2,1 miljonit. Vaid 5 % jääb välja maksmata.

Gontšarov – raha teeb vahest imelisi asju, nii ka meie puhul. Oleme juhtkonna tasemel kokku leppinud ühiku hinna ja saavutatava tulemuse. Ajutisi töökohti me loonud ei ole. Stimuleerisime oma inimesi lähtudes teatud kriteeriumitest. Inimesed tegid ületunnitööd ja käisid hea meelega laupäeviti-pühapäeviti tööl. Tagasime, et üks oleks alati lahti. Kogu maht tehti ära töövälisel ajal. Pean sellest olukorrast väljatulemiseks seda töötegemist väga positiivseks. Kui olukord stabiliseerub, pole sellise käitumise järele rohkem vajadust.

Rask – pühapäeva peaks ikka pidama.

Gontšarov – väga paljud inimesed käisid ja otsisid ise endale tööd juurde. Raha oli väga stimuleeriv.

Kiidjärv – rahalises osas mul andmed puuduvad. Me oleme võtnud inimesi rohkem tööle, see on aidanud. Selle poolaasta perspektiiv on see, et me oleme kaasanud rohkem kohtunikuabisid, kellele me sisuliselt ei peakski lisatasu maksma, kuna kinnistusosakondades on töö vähenenud. Kohtudirektoriga rääkisime viimasel nädalal ja saavutasime kokkuleppe. Raha on mingil määral kaasa aidanud ja paaril-kolmel juhul olen teinud ettepaneku maksta üksikutele sekretäridele lisatasu, kelle suhtes kohtunikelt ettepanekuid tulnud on.

Aavik – raha ei olnud antud juhul eesmärk. Raha on küll suur motivaator ja pani kohtu juhtkonna mõtlema.

Kikerpill – ühekordse ettevõtmisena see oma eesmärgi täitis, eriti kohtutes, kus on pikka aega olnud kohtunikukohad täitmata, kus on kappides asju, mida aastaid liigutatud ei ole. Minul ja Donaldil oli stabiilne töökeskkond, see on olnud juba kaua. Meie teame täpselt, miks meil mõni asi seisab.

Meie eesmärk oli see, et inimesed ei peaks nädalavahetusel töötama, et lisaraha teeninda. Meie palgasime aasta lõpuni kaks või kolm inimest. Põhiliselt on meie teravik suuantud maksekäsu massi läbitöötamiseks. Tulemused on oluliselt paranenud. Pikemas perspektiivis aga see asi ei toimi, kuna raha muutuks palgalisaks või täiendavaks ametikohaks.

Kitsing – protsess ei ole veel lõppenud, teeme aasta lõpus kokkuvõtte. Kõik eraldamata raha kanname kolmandasse tulemustasu fondi, et oleks aasta lõpus veel võimalik vahendid saada, kui aasta lõpus seis parem on. Tegevust eesmärkide täitmiseks aasta lõpuni jätkub.

Lapimaa – kokkulepped täitsid eesmärgi selles mõttes, et sundisid kohtuid end kätte võtma ning vanu asju lahendama. Ohtudest rääkides ei tundu mulle õige, et üks pool saab ülesande lahendada 100 asja ja teine võtab kohutuseks maksta 100 000 krooni. Raha tuleks teistmoodi kohtu eelarvesse korraldada. Konkreetsete kokkulepete sõlmimine „vorst vorsti vastu“ ei ole hea mõte.

Pappel – mina jään halduskohtunikuna seisukoha juurde, mida väljendasin esimesel selle aasta KHNil. Kui rääkida tsiviilkohtumenetlusest või maksekäsust, on olukord teine. Halduskohtus vastutab menetluse kulgemise eest siiski kohtunik. Me ei saa seda tööd üle anda konsultandile. Kuigi me motiveerime rahaliselt konsultanti, siis lõpptulemuse eest vastutab siiski kohtunik. Kohtunik on see, kes otsustab, kas määrab ekspertiisi, uurib midagi rohkem.

Kui me sel aastal motiveerime konsultante/sekretäre sellega, et anname rohkem raha, aga järgmisel aastal meil seda raha enam ei ole, võib tekkida olukord, et nende motivatsioon kaob üldse ära. Mina selle projekti suhtes nii optimistlik ei oleks.

Kas ühiste kavatsuste protokollide mõisteid käsitletakse samamoodi nagu kajastuvad need kohtustatistikas? Näiteks kas vanade asjade sisse lähevad ka peatatud menetluste asjad?

Aavik – jah, lähevad küll.

Pappel – siis kuidas me saame mõjutada menetlust, mis on peatatud? Minul on 23 menetluses asja peatatud. Kui püstitada eesmärk, et 31. detsembri 2008 seisuga ei ole rohkem asju lahendamata kui

x, võib peatatud asjade osas tekkida tõsisemaid probleeme. Samuti on mul kolm asja, kus on eelotsuse taotlus.

Aavik – kui menetlus on peatatud, siis seda ei võeta arvesse menetlustulemusena. Peatamine on mõjuv põhjus.

Kerstna-Vaks – mul ei ole ühtegi vana asja. 10. septembril lõpetasin kriminaalasja 31. detsembril 1992 toimunud kriminaalasja seoses aegumisega. See leping minu vanade asjadega tegelemist küll kuidagi ei mõjutanud.

See, mis puudutab maksekäsku, siis oli see käesoleva aasta ettevõtmisena hea. Töö toimus ja eelmise aastaga on suur vahe. Kuna maksekäsk pole mingi õigusemõistmine, siis rahaliste survemeetoditega on seal võimalik häid tulemusi saavutada.

Protokollita oleksid kolleegid vanu asju samasuguse efektiivsusega lahendanud.

Sekretäride suhtes oli ebavõrdne kohtlemine, kuna kohtunik, kes aastaid oma tööd teinud ei ole, saab oma sekretärile lisatasu küsida.

Rask – siin ongi küsimus, kas me tõesti anname raha eelneva laiskuse tasustamiseks või oleks pidanud need kaks uut inimest juba ammu seal kohtus olema.

Gontšarov – Rubo ütles väga õigesti, et erinevatel kohtutel on erinevad stardipositsioonid. Viru Maa-kohtu puhul aktsioon saavutas oma eesmärgi. Lõpmatuseni selline tulekustutamine aga kesta ei saa. Tuli on nüüd küll kustutatud ja peab edasi normaalselt tööd tegema. Kohtunikele mõjub väga hästi see, kui listis avaldatakse andmeid jääkide ja muu kohta. Selline psühholoogia ja südametunnistuse asi töötab hästi. Iseasi, kas see info peaks kõikidele avalik olema.

Aavik – Justiitsministeerium seda avalikustanud ei ole.

Kiidjärv – tänu sellistele nimekirjadele tulid esimesed vanad asjad välja. Väga hea on näha, et kui teist korda see avalikustamine toimus, tulid ka kohtutelt vastused, mis nad oma vanade asjadega teinud on. Ma ei taha öelda sellega, et kohtunik ei tea, mis tal menetluses on, aga kui kõrvalt tuleb info, siis vaatab kohtunik asjad ikka üle.

Aavik – katsume aasta lõpus seda nimekirja korrata.

Kitsing – ma ootan eelarveläbirääkimisi, siis saavad kohtute esimehed öelda, millist tulemusjuhtimist nad järgmiseks aastaks ootavad, kui selline „vorst vorsti vastu“ juhtimine välja jätta.

5. Statistika meetodika

Luha – soovisime esitatud meetodika projektile tagasisidet 1. septembriks. Tagasiside põhjal olen jaganud kätte uued versioonid, kus on tagasisidet arvestatud, ennekõike Riigikohtu ettepanekuid.

Meetodika on selle dokumendi kohta veel liiga pretensioonikas öelda. Koguda, töödelda, analüüsida on võimalik kõiki andmeid, mis KISis sisalduvad. Olen asendanud sõna „kogutavad“ fraasiga „analüüsitud andmed“.

Dokument püüab selgitada kaks korda aastas esitatava menetlusstatistika andmeid. Kindlasti pole tegu veel lõpliku dokumendiga, kuna muudatusi võib tulla ka töökoormusstatistikast, samuti e-toimikust. Tegu on stardiplatvorm selleks, et saada ülevaade, milline olukord kohtuasjade menetlemisel valitseb.

Rask – tänuväärne on see, et mõisteid on püütud defineerida.

Isiklikult leian, et statistika kogum võiks olla baasandmete kogum, kust on võimalik välja võtta asjad, mis pakuvad üldist huvi – keskmine menetlusaeg konventsiooni mõttes ja kohtuotsuse tühistamise protsent ehk õiguskindlus ning osa, mis puudutab kohtu tööd, kohtuniku tööd ja kohtunikonda tervikuna – ehk näiteks peatamised ja kas see läheb statistilisse kogumisse või ei lähe sinna

Täna meil neid andmeid ju ei ole.

Kohtulahendite õiguskindlust siin kätte ei saa. Riigikohus tühistab teise astme lahendi ja saadab esimesse astmesse või jätab esimese astme otsuse jõusse – mis siis tühistati? Siin peaks olema kogu kohtusüsteemi statistika.

Oleme meetodika väljatöötamisega suhteliselt alguses.

Luha – olen täiesti nõus. Ei ole mõtet analüüsida I ja II astme lahendeid kui me ei tea, mis on lahen-
dus ajateljel ja ka Riigikohtus.

Rask – kas iga kohtuniku ja iga kohtu peaks neid andmeid välja võtma? Kohtusüsteem peab ette nägema seda, et paratamatult 245-st kümme kohtunikku teeb vale tööd, ehk peaks muud tegema. Aga seda teavet ei peaks saama läbi distsiplinaarasjade. 99 % on tublid kohtunikud ja see 1 % rikub paraku maine ära.

Luha – praegu ei ole infosüsteemist välja võtta selliseid andmeid, mis oleksid analüüsitud läbi mitmete astmete. Aastakokkuvõtteid tehes võrdlen ma ringkonnakohtu ja infosüsteemi andmeid.

Olen nõus, et see meetodika ei ole ette vaatav. Minu eesmärk oligi paika panna see, mis võimalused meil praegu on. Iga kohtuniku suhtes personaalstatistika tegemiseks ei ole meil praegu ressursi.

Rask – sellega tuleb tööd teha. Teistes riikides panustatakse statistika tegemisse oluliselt rohkem kui meie vabariigi Külli Luha.

Luha – kätte saab töökoormuse võrdluse, mitte aga töökvaliteeti.

Gontšarov – noorkohtunike suhtes tehakse sellist statistikat. Aga mis ütleb, et sama kohtunik ka 10 aasta pärast samamoodi tööd teeb.

Lapimaa – meie oleme need noorkohtunike andmed Klabust välja võtnud, KISist neid ei saa.

Aavik – eesmärk on minna üle ühtsele kohtuinfosüsteemile. Aga see ei saa toimuda millegi muu arvelt. Tulevikus peab KIS suutma kõike seda teha, mida täna Klabu teeb. Selle tuleviku täpne kuupäev sõltub sellest, kui palju arendusse raha saab. Tahaksime Klabu 2009 aasta jooksul kinni panna. Selle tingimuseks on piisava raha eraldamine kohtute eelarvesse.

Luha – selgitus vanade ja peatatud asjade kohta. Kui ma teen ülevaateid vanadest asjadest, siis on siin kolmas veerg – andmed kohtumenetluse kohta. Kui KISis on peatamise määrus, siis on ka märke, et menetlus on peatatud. See on asi, mida kohtunik näeb, mis ajast see on, aga millega midagi teha ei saa. Kriminaalasjades ei olnud KISis ühtegi menetluse peatamise määrust.

Pärsimägi – kui asi on olnud menetluses üheksa aastat, käinud kolm korda Riigikohtus, siis kas uuesti esimesse astmesse jõudes on see uus asi?

Luha – jah, praegu on see nii. Me arvestame menetluse aega kohtuastmes mitte üldist kohtumenetluse aega ühes asjas. Kui andmebaas võimaldab kolme astme asju kokku vaadata, siis ei ole mingeid probleeme algusest kuni otsuse kuupäevani aega arvestada. Aga see eeldab kolme astme koostööd.

Rask – kui me ei saa statistikat jälgida, et teki kellelgi ohutunnet. Me peame saama kõiki nüansse arutada.

Aas – mul on küsimus/ettepanek kriminaalmenetluse statistika kohta - keskmine menetlusaeg eraldi liikide kaupa. Üldmenetlus võib minna lihtmenetluseks üle kohtus. Kumba menetluse alla siis keskmise aja arvestamine läheb? Ma isegi ei oska öelda, kumba alla ta minema peaks.

Gontšarov – ristikese saab üldmenetluse asi.

Luha – päringu käigus ei ole mul välja tulnud, mis oleks üldmenetlusest läinud kokkuleppemenetluse. Seda siis lihtsalt ei täideta.

Aas – jõustunud kohtuotsuste järgi peaks tegema uue valiku – palju neist on üldmenetluses, palju kokkuleppemenetluses. Statistika on praegu selline, mitu asja menetluse teatud liigis tuleb, aga mis on lõpptulemus? Palju on üldmenetluse otsuseid?

Rask – praegune statistika ei anna ka vastust, millised protsessuaalsed võtted soodustavad üldmenetluse muutumist lihtmenetluseks.

Pappel – kohtute töökoormust arvestades vaatate te koosseisulise ja statistilise kohtunike arvestust. Statistiline töökoormus peaks tegelikku töökoormust arvestama. Kas koosseisuline kohtunik tähendab seda, palju kohti kohtuss ette nähtud on?

Luha – täpselt nii.

Pappel – minuni on jõudnud kuuldused, et tühje kohtunikukohti ei täideta. Kas see on õige? Ja mida see koosseisuline statistika annab, kui see ei kajasta konkreetset töökoormust.

Luha – kohtade täitmist ma ei tea. Kui me kohti ei täida, siis on mõistlik vaid statistilise kohtuniku suhtes arvutamine. Statistilise kohtuniku arvetuse puhul on nõrk koht tööjaotus. Kõige parem on vaadelda neid omavahel võrdluses.

Rask – kohtute seaduse eelnõu seletuskirjas on märgitud kohtade täitmise info. Kohtunike arv lähema 15 aasta jooksul ei suurene, ilmselt väheneb.

Eerik – kust te saate alguspunkti? Kohtusse saabumise aeg?

Luha – jah, täpselt. Minu küsimus on, mis ma nüüd edasi teen?

Rask – olete nõus, et võtame antud informatsiooni teadmiseks? Meie poolt täna antud märkused peaksid olema suunatud edasitöötamiseks. Nüüd oleks tarvis mõelda organisatsiooniliselt läbi, et praktikas kaardistada teemad ja järgmine kord oleksid arutamisel meil juba selged vastused, kuidas võetakse asju arvesse, kuidas toimivad Klabu ja KIS omavahel, kuidas võetakse arvesse lahendite muutmised ja tühistamised. Kogu seda infot peaks saama KISis nupule vajutades.

Tahaks saada vastuseid täna esitatud küsimustele. Vastused on vajalikud kohtunike täiskogus arutamiseks.

KHN võiks teema juurde tagasi tulla märtsikuus, siis on eelarvenumbrid väga selged.

Millal me jõuame niikaugale, et statistika enam ei valeta?

KHNI liikmed on sellise kokkuvõttega nõus.

Lapimaa – mul on ettepanek saata metoodika kohtute esimeestele kommenteerimiseks. Projekt ei ole täienenud meie kommentaaride võrra. Tahaks seletuskirjast näha, miks teatud ettepanekutega arvestatud ei ole, see teeb jälgimise lihtsamaks.

rask – Riigikohus saatis oma kommentaarid neljal leheküljel küsimuste vormis. Metoodikat töötab välja üks inimene, kui lisada sinna ka teine ja kolmas inimene, siis see olukorda ei paranda. Metoodika on vägagi praktikaga seotud ja peaks moodustama tööühma ning kaasama inimesi ka kohtutest. Selisel juhul saaks märtsiks juba parema dokumendi.

6. Tsviil- ja halduskohtumenetluse koormuspunktid

Ligi teeb sissejuhatava ettekande.

Kohtuasjade
koormuspunktid

Rask – kus on väärteoasjad?

Ligi – need on kriminaalasjade all.

Rask – mida maksab üks punkt?

Ligi – selle saab välja arvutada, näiteks Rahandusministeeriumiga läbi rääkides. Samas saab selle ümber jagada kohtunikukohtadeks. Kui poolt kohta on keeruline anda, saab kas ressursi rohkem anda või muidu kokku leppida, et saavad koha, aga ei täida täie koormusega.

Rask – ressursi jagamine peab olema selge ja läbipaistev. Seda peavad aktsepteerima nii kohtusüsteem kui ka need, kellega eelarve suhtes läbirääkimisi peetakse.

Ligi – Austrias see nii ka päris pikalt toimis. See on hea mõte. Selle konkreetse projekti raames küll niikaugele ei jõuta. Justiitsministeeriumis on võimalik ka nimetatud metoodikani jõuda.

Austrias kaotas see süsteem ühel hetkel legitiimsuse, kuna menetlusseadustikke muudeti väga palju.

Rask – siin peabki arvestama seda, et kui seadusandja seadust muudab, tuleb arvestada, et menetlus läheb niipalju kallimaks või odavamaks. See koormuspunktide süsteem ei saa olla vaid kohtusiseseks kasutamiseks, vaid see on alles esimene etapp.

Jöks – koormuspunktide rahasse arvestamine rahandusministeeriumis eeldab, et rahandusministeerium või justiitsministeerium oskab ette näha, millised asjad järgmisel aastal kohtusse tulevad. Kas tsviilasja ja haldusaja koormuspunktid on omavahel võrreldavad?

Ligi – praegu veel ei ole võrreldavad. Aga aasta lõpuks tahaks saada neid omavahel võrrelda, kui tsviilli koormuspunktile ajaline mõõde olemas on.

Rask – soomlased on juba 15 aastat suutnud prognoosida järgmise aasta asjade kasvu. Neil on oma konkreetne süsteem ja päris täpsed prognoosid.

Jöks – kui punkte tuleb ühel aastal vähem, siis eraldatakse raha vähem ja järgmisel aastal peaks hakkama kohtunikke vähendama. Aga kui järgmisel aastal tuleb rohkem asju, siis kas hakatakse kohtunikke juurde võtma?

Ligi – see eeldab paindlikku süsteemi – näiteks ei täidetagi kõiki kohti. Mingi voolavus on kohtunike osas kogu aeg. Milleni see asi välja võib viia on juba eelarve küsimus.

Rask – 7-10 kohtunikukohta on aastast täitmata, enamuse neist lapsehoolduspuhkusel olevad kohtunikud. 10 kohtuniku aastapalgaressurs on see, mille sees toimetada saab. Seda aega, kus kohtuasjade arv oluliselt langema hakkab, ei ole lähiajal tulemas.

Ligi – soomlastel on oma süsteem jah. 90-ndate *lama* ajal vaidluste arv kasvas, aga see oli ka ainuke aeg, kui nad mööda panid. See majandussituatsioon võib meilgi olla.

Eerik – kui vaatan päevakorda, siis eeldan, et peaksin infot kuulma, saadetud materjalidest nähtuvalt peaksime otsuse vastu võtma.

Kas töögrupp on tabeli heaks kiitnud?

Ligi – jah.

Eerik – meie kohtunikud väidavad, et ei ole. Nemad leiavad, et nad alles kontrollivad, kas punktid vastavad tegelikkusele.

Ligi – ankeetide täitmise kaudu ongi vaja saada ajaline mõõde. Mis puutub heakskiitmisesse, siis 5. mail saime töögrupiga Tartus kokku, arutasime põhjalikult kategooriad läbi ja sel istungil sain mina selgesõnalise signaali, et need mõtted peaks esitama KHNile heakskiitmiseks, et neid saaks hakata rakendada. Kaks nädalat tagasi saatsin need uuesti töögrupile tagasisideks. Sain kaks kommentaari Kerstilt, teistel mitte ühtegi kommentaari. Minu jaoks on see kahe kohtuniku vastuseis üllatuseks.

Põhimõtteid ei ole täielikult heakskiitmiseks esitatud, on vaid pool, mis puudutab spetsialiseerumist. 2009 aasta jooksul peaks neid veel lahterdama.

Eerik – mida me siin peaksime täna heaks kiitma?

Ligi – tsiviilasjadest just selle valmis osa, et rakendada hakata. Loomulikult saaks ka heakskiiduta rakendada vabatahtlikult, aga KHNI heakskiidul on suurem kaal.

Eerik – kui me heaks kiidame, siis kas tabel on paigas ja enam midagi muuta ei saa?

Ligi – kindlasti mitte. Neid peab veel arutama.

Eerik – kuni lõpuni pole veel vaieldud, siis miks KHN peaks pooliku töö heaks kiitma?

Ligi – see täiendav osa ei takista väljatöötamisega edasi minna ja tulevikus uuesti heaks kiita.

Eerik – minu jaoks ei ole selget töögrupi heakskiitu, mul tekib siin heakskiitmisel probleem.

KHN peaks heaks kiitma ikka küpsed asjad. Kui KHN kiidab punktid heaks, toob see kaasa selle, et kui läheb tööjaotusplaani tegemiseks, hakkavad kohtunikud seda jälgima ning võib selguda, et midagi on valesi. Sellest võivad tekkida probleemid ja siis on KHN otsapidi süüdi, et oleme midagi sellist heaks kiitnud. Ma leian, et tooreid asju ei saa heaks kiita.

Jöks – mida see heakskiit annab? Millest me ilma jääme, kui me neid veel heaks ei kiida? Kui me oleme heaks kiitnud, siis kas need muutuvad kohustuslikuks?

Ligi – kohustuslikuks ei muutu nagu spetsialiseeruminegi, aga nende järgi hakatakse tegema statistikat.

KHN on palunud selle välja töötada. Justiitsministeerium võiks neid koormuspunkte hakata niikuinii, aga tegu oli konkreetse tellimustööga.

Heakskiitu tahame selleks, et teada, kas töö vastab teie nägemusele.

Luha – praegu võrdub iga tsiviilasi teisega, lahend on lahend. Töökoormusmetoodika muudab hindamise täpsemaks.

Kerstna-Vaks – kiitsime tabelid heaks. Klassikalist poolt ja vastu hääletust ei olnud, protokoll ei ole, aga oli konsensus. Kui Timo ütleb, et kahe nädala jooksul pole keegi kommenteerinud, siis näitab ka see, et konsensus saavutati.

Tegu on toorikuga hetkel veel, võib vaielda, kas üks asjaõiguslik hagi võrdub kümne lapsendamisega. Ei pruugi võrduda.

Küsimus on tõesti „mis saab edasi?“. Kas me tahame seda konsensuse alusel tekitatud dokumenti KHNI heakskiiduga kohustuslikuks teha. Otsustusruum on täpselt siin.

Jöks – kas statistika jaoks piisab sellest, mis tsiviilasjades on? Või on vaja lisategureid teada?

Ligi – ei piisa. Tahtsime rakendamise käigus saada tagasisidet, kas meie mõtted peavad paika või mitte.

Rask – kas kellelgi on kahtlusi tekkinud suuna õigsuses? Või metoodika õigsuses? Tundub, et kellelgi ei ole.

Antud situatsioonis heaks kiita või mitte heaks kiita on sõnademängu küsimus. Seda metoodikat tuleb pidevalt täiustada seadusemuudatustest ja muust lähtuvalt. Kui saame detsembrikuuks ka kriminaali ja tsiviili põhimõtted, saame öelda koormuspunkti ja saame vastused küsimustele, kuidas arvutada välja punkti hinda, kuidas mingi valemi kaudu üldist võrdlevat koormust välja tuua nt väärteoasjades ja haldusajades. Kohtu siseseft ei ole see tähtis, aga üldise võrdluse ja ressursi jagamise mõttes peavad need võrreldavad olema. See on teema, mida peaks kohtunike täiskogul arutama. Metoodika ei saa rakendada käsukorras, see peab olema kohtunikonna sisene kokkulepe.

Võime teha nii, et 2009 on katsetusaasta, kus tulevad välja vastavad vead. Kõik see peab ise paika loksuma, galopeerivat arengut selles olla ei saa.

Pean vajalikuks detsembri KHNI teema juurde tagasi tulla. Siis võiks KHN anda formaalse heakskiidu, kui igas liigis on punkti hind välja toodud. Kui kohtunike täiskogul selgub, et see on hea mõte, siis saame 2009 aasta võtta katsetusaastaks. Igal juhul peab see olema kohtunike enda otsustus, mitte ministeeriumi poolt peale surutud.

Kas KHNI liikmed on nõus, et täna võtame info teadmiseks, suund on õige ja senitehtud töö väärib tunnustamist, samas soovime, et oleks a) kõigi menetlusliikide osas punktid ja b) tänastele küsimustele vastused.

KHNI liikmed on sellise kokkuvõttega nõus.

7. Muud küsimused

7.1 Kohtute töökorralduse uuring

Lipstok – kohtute töökorralduse uuringus on toimunud järgmised arengud: Riigikohtu esimees on moodustanud algse töögrupi, kuhu kuuluvad liikmed advokatuurist, prokuratuurist ja kohtutest. Välja tuleb selgitada hetkeolukord. Praeguseks on välja saadetud küsimustikud probleemide kaardistamiseks. Vastamise tähtaeg oli 15. septembril. Edasine tegevus läheb lahti esialgses tööühmas.

Kerstna-Vaks – probleem on selles, et toimkonnas on liiga vähe kohtunikke.

Lipstok – see on esialgne koosseis. Idee järgi peaks igast kohtust seal üks kohtunik olema.

Rask – raha uuringute tegemiseks ei ole, seega kõrvaljõudu osta ei saa. Kui kohtuametnikud on oma töö kõrvalt nõus seda tegema, siis saame uurida.

7.2 E-toimik

Aavik – e-toimik 15. juulil ei rakendunud. Sellel on tehniline põhjus – seda ei saadud valmis. Politsei süsteem on maha jäänud ega suutnud järele tulla. Järgmine ajakava on rakendumine novembri esimesel esmaspäeval. On risk, et ka selleks ajaks ei saa piisavalt valmis, aga püüame selle tähtajaga arvestada.

Rask – KHN tuleb selle küsimuse juurde tagasi detsembri istungil.

Aavik – nõus. Kriminaali e-toimiku mitterakendumisega lükkub edasi ka haldus- ja tsiviil e-toimiku rakendamine. Arvatavasti rakendub see järgmise aasta keskel.

7.3 Informatsioon riigi peaprokurörit

Aas – kollektiiv palus pöörduda KHNI poole seoses laupäevase artikliga. Küsimus ei ole sisus vaid omavahelises suhtlemises. Negatiivne vastukaja ajakirjanduses tekitab probleeme. Ajakirjanduse poole pöördumine peaks olema viimane võimalus, kui enam midagi muud ei aita. Mina olen alati nõus kohtunike probleeme ära kuulama ja neid lahendama.

Hiljem selgus, et ajakirjanikud olid kohtunikke ja prokuröre ära kasutanud. Ärme lase ajakirjalikel enast ära kasutada. Me oleme siiski üks süsteem, ärme lähe tülli.

Ringkaitset õigussüsteemis olla ei tohi, aga kolleegide abstraktne kritiseerimine tekitab meelepaha.

Rask – me peame kohtute pressiteenistused paremini välja õpetama.

Kriminaalkolleegium jälgib asja.

7.4 Järgmise KHNI istungi aeg

Järgmine KHN toimub **11.-12. detsembril 2008** Lõuna-Eestis, üheks teemaks kohtute seaduse eelnõu.

Märt Rask
Juhataja

Kristel Laurson
Protokollija